

HET BIETENJAAR 2010

Areaal

In 2010 bedroeg het suikerbietenareaal 70.507 hectare. Dit is lager dan 2009, toen was het areaal 72.383 hectare.

Bodemstructuur

In de winter van 2009/2010 heeft het flink gevoren. Door de sneeuw was de vorst echter niet zo diep in de grond gekomen als de winter ervoor. Toch was de structuur prima. De grond viel in het voorjaar goed uit elkaar.

Zaaien

De eerste bieten zijn dit jaar onder koude omstandigheden op 10 maart op Goeree-Overflakkee gezaaid. De uitzaaier stond door regenachtig weer eind maart en begin april lang stil. Alleen in het zuidwesten kon tot eind maart tussen de buien door nog flink wat gezaaid worden, in totaal in Zeeland meer dan 50% van de percelen. Door de regenval de eerste dagen van april moest men ook hier stoppen. Op 8 april viel voorlopig de laatste druppel regen en begon een lange periode van stabiel en droog weer. Nadat de grond was opgedroogd, is overal in het land in korte tijd veel gezaaid. Landelijk bedroeg dit in twee weken tijd ongeveer 75% van het areaal. Dankzij deze inhaalslag was de gemiddelde zaaidatum (9 april) toch gelijk aan het tienjarig gemiddelde. Het vroegst waren Zeeland en oost- en zuidelijk Flevoland. De gemiddelde zaaidatum van alle andere gebieden lag dichtbij elkaar.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het aandeel speciaal pillenzaad bleef gelijk op 73%. Het aandeel witte bietencysteaaltjesresistente rassen steeg van 13% in 2009 tot 16% in 2010. Het aandeel rhizoctoniaresistente rassen steeg van 19 naar 21%. Het aandeel nieuwe rassen daalde naar 18%. Het meest gezaaide ras bleef Emilia KWS (met 16%).

Opkomst en beginontwikkeling

De ontwikkeling van de suikerbieten liep dit jaar minder goed dan we gewend waren. Dat is te zien aan de gemiddelde groeipuntsdatum die dit jaar uitkwam op 26 juni, negen dagen later dan normaal en zelfs elf dagen later dan in 2009. De late groeipuntsdatum is vooral te wijten aan de relatief lage temperaturen in mei.

In 2010 is 350 hectare bieten overgezaaid. Dit is tachtig hectare meer dan vorig jaar. De belangrijkste redenen voor overzaai waren korstvorming en vorst. Vooral op percelen die eind maart gezaaid zijn, ontstond soms een korst waar jonge kiemplantjes niet doorheen konden komen. Eind april daalde de temperatuur op diverse plaatsen tot -8°C . Voor net opkomende bieten

een kritieke temperatuur. Daarnaast waren spuitfouten, stuifschade en vreterij redenen om over te zaaien. Vanuit de Groningse en Drentse Veenkoloniën kwamen meldingen van winderosie. Op veel bietenpercelen heeft stuiven bieten beschadigd. Inschatting van de Agrarische Dienst van Suiker Unie is dat wel enkele honderden hectaren suikerbieten beschadigd waren. Schade bestaat uit beschadigde planten op zandkoppen, wegval van bietenplanten, groeiachterstand, uitstellen onkruidbestrijding in verband met beschadiging (hogere gevoeligheid voor herbiciden), lastigere onkruidbestrijding (grotere onkruiden, open plekken in het perceel), meer onkruidbespuitingen en een verhoogde kans op schimmelziekten/wortelbrand door beschadiging. Overzaai was nodig op 29 hectare. Dit was het eerste jaar dat in de Veenkoloniën geen dierlijke mest tegen het stuiven mocht worden ingezet.

Onkruidbeheersing

Door de koude nachten was de timing van de onkruidbestrijding lastig. Door het uitstellen van bespuitingen werden de onkruiden te groot voor het normale lage-doseringensysteem. Door de kou en afgeharde onkruiden werkten de herbiciden minder goed. Door de regen vanaf half mei werkten de herbiciden weer goed, soms zelfs te goed. Ethofumesaat en Safari bijvoorbeeld gaven soms een reactie te zien op de bieten, zie ook project 07-03.

Aardappelopslag

Ondanks de koude winter van 2009/2010 waren, mogelijk door een sneeuwdek, niet alle aardappelknollen bevroren. Hierdoor kwam op diverse bietenpercelen aardappelopslag voor. Echter, de problemen met aardappelopslag waren net als in 2009 gering.

Onkruidbieten en schieters

Begin juli werden schieters zichtbaar. Het betrof zowel 'normale' schieters als schieters van onkruidbieten. De meeste meldingen kwamen uit het noorden (met name Texel) en oosten van het land. Vaak betrof het rhizoctoniaresistente rassen (soms ook witte bietencysteaaltjesresistente), waarvan bekend is dat ze onder ongunstige omstandigheden (zeer vroege zaai, koud voorjaar en/of langzame opkomst) meer schieters kunnen vormen. De reden waarom er dit jaar op deze percelen veel schieters stonden, is niet duidelijk. De uitzaaier was relatief laat en de temperaturen gemiddeld niet extreem laag. Volgens rekenmodellen werden niet veel schieters verwacht. De plaatselijke omstandigheden (stressfactoren) per perceel hebben een rol gespeeld. Het is belangrijk om de schieters te blijven verwijderen, voordat het zaad kan afrijpen. Ook exemplaren die eind augustus/begin september ontstaan, kunnen onder gunstige omstandigheden bij late oogst nog rijp zaad vormen.

Ziekten en plagen

Muizen

Er is in 2010 ongeveer negen hectare bieten overgezaaid als gevolg van bos- en veldmuizen. Dit betrof vooral vroeg gezaaide percelen. Het beste advies blijft: bied op tijd alternatief voer aan!

Mangaangebreek

Op diverse bietenpercelen is in mei 2010 mangaangebreek waargenomen. Dit was vooral het gevolg van de droogte in april. Onder die omstandigheden is mangaan in de grond slecht opneembaar voor de plant. Vaak verdwenen de gebreksverschijnselen na voldoende neerslag en oplopende temperaturen.

Bietenvlieg

Op diverse plekken in Nederland zijn eind mei/begin juni eieren en mineergangen van de bietenvlieg waargenomen in jonge bieten. Bestrijding was alleen noodzakelijk als de schadedrempel was overschreden op percelen zonder speciaal pillenzaad of op percelen met speciaal pillenzaad waar langer dan tien weken geleden was gezaaid.

Aaltjes

Al in het begin van het teeltseizoen ontving 'Diagnostiek' monsters van jonge bieten die in groei achterbleven. In mei waren dat planten aangetast door het wortelknobbelaaltje. Regelmatig waren aaltjes de oorzaak.

Rhizoctonia

Het totale aandeel rhizoctoniaresistente rassen was landelijk 21%. De regionale verschillen waren groot, van een aandeel van 78% in het werkgebied van CSV COVAS tot 1% in diverse andere regio's. Vanaf begin juli kwamen bij IRS-diagnostiek meldingen en monsters binnen van rotte bieten veroorzaakt door rhizoctonia. De meeste meldingen kwamen uit oost en zuidoost Nederland. Het betrof in enkele gevallen rhizoctoniaresistente rassen. Dat ook deze rassen zijn aangetast, is te verklaren doordat de resistentie niet volledig is. Beheersing van rhizoctonia begint niet alleen met een juiste rassenkeuze, ook een goede bodemstructuur en een gezond bouwplan zijn van belang.

Rupsen

Op diverse percelen in Nederland (opvallend veel in het zuidwesten en Flevoland) waren begin juli gaten in het blad door vraat van rupsen te zien. Dit was meer dan in voorgaande jaren. Een aantal telers heeft hier tegen gespoten. Dit wordt geadviseerd als meer dan 30% van het blad dreigt te worden weggevreten.

Bladziekten

De eerste cercospora werd op 21 juli gevonden op een

perceel in Limburg met een vrij nauwe rotatie (1 op 3). In 2008 was dit al op 26 juni en in 2009 op 17 juli. De eerste bladschimmelwaarschuwing is op 28 juli gegeven voor Limburg, Oost-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen. De druk van bladschimmels was minder groot dan in voorgaande jaren. Meer over bladschimmels is te lezen in project 12-12.

Verticillium (gele necrose)

Uit proeven van het IRS is in 2009 gebleken dat de oorzaak van gele necrose een schimmel (verticillium) is. Gele necrose kwam ook dit jaar weer voor, maar in mindere mate, meer informatie hierover in project 12-13.

Boriumgebreek

Op de lichte gronden kwamen, soms zelfs ondanks een boriumbespuiting, boriumgebreksverschijnselen voor. Dit kan mede veroorzaakt zijn door slechte opname van de borium door droogte.

Gele vlekjes

Net als de drie jaar ervoor kwamen ook nu meldingen binnen van bieten met gele vlekjes op het blad. Dit keer kwamen de meldingen uit zowel noordoost Nederland als Zeeuws-Vlaanderen, Oost-Brabant en Noord-Holland; zie ook project 07-03.

Mijten

Op enkele percelen in Oost-Brabant en Noord-Limburg werden bladeren gevonden die aangetast waren door de bonenspintmijt. Deze veroorzaken lichtgele vlekken. Bestrijding is niet mogelijk.



Foto 1. Op de onderzijde van het blad zijn mijten (doorzichtig bruin tot oranje) zichtbaar (2010).

Vergelingsziekte

Op diverse plaatsen in Nederland kwamen vanaf eind augustus haarden en/of solitaire planten met vergelingsziekte voor. Op de vraag waarom het in 2010 erger was dan voorgaande jaren wordt ingegaan bij project 07-03.



Foto 2. Vergelingsziekte kwam in 2010 opmerkelijk vaak voor in vergelijking met voorgaande jaren.

Verrassend lage pH's

Ook in 2010 bleven de bieten op diverse percelen achter in groei. Deze planten toonden dikwijls fosfaatgebrek en/of wortelbrand. Vaak bleek in dergelijke gevallen de pH te laag. Hierdoor werden de planten gevoeliger voor ziekten en plagen, zie ook project 07-03. Er kwamen ook weer monsters van klei- en zavelgronden waar een lage pH de oorzaak bleek van de slechte groei, soms zelfs lager dan 5,0.

Groeiverloop

De opbrengsten van de suikerbieten waren opvallend goed. Ondanks een negen dagen latere groeipuntsdatum werd uiteindelijk de op een na beste suikeropbrengst ooit gehaald. Uit cijfers van Suiker Unie bleek dat de suikeropbrengst gemiddeld 12,6 ton per hectare bedraagt. Het gemiddelde suikergehalte was met 16,8% 0,3% lager dan het vijfjarig gemiddelde. Het gemiddelde tarrapercentage lag met 16 een paar procent boven het niveau van de afgelopen jaren.

Na een koude en langzame start ging vanaf de derde decade van juni de temperatuur omhoog en kwam er meer zon dan normaal. Daardoor zijn de bieten in die periode goed gegroeid en produceerden ze veel suiker. Op de droogtegevoelige gronden was de groei echter geremd door een neerslagtekort in juni en een deel van juli. De regen maakte hieraan vanaf eind juli op de meeste plaatsen een einde, wat gunstig was voor de groei op de lichte grond. Augustus had echter minder zonnestraling dan normaal, wat de productiviteit afremde. Vanaf het begin van de campagne tot de einddatum van het model (21 oktober) waren zowel de temperaturen als de zonnestraling iets minder dan normaal. Op die einddatum was de opbrengstprognose van SUMO gezakt naar 11,7 ton suiker per hectare (zie project 06-01).

Gemiddeld waren de opbrengsten het hoogst in Oosten en Zuid-Flevoland en het laagst in Gelderland. Echter, in ieder gebied waren er opbrengsten mogelijk ruim boven het landelijk gemiddelde.

Oogst

De campagne startte erg nat, door de vele regenbuien in augustus en september. Half oktober verbeterde het weer iets en werden diverse gewassen geoogst. Begin november moest volgens de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie nog 54 procent van het suikerbietenareaal worden gerooid. Sinds 1998 was het niet meer voorgekomen dat er begin november procentueel gezien nog zoveel suikerbieten in de grond stonden. Eind november leek deze achterstand ingehaald te zijn en moest er landelijk nog 6% worden gerooid. Echter, in het (zuid)westen van het land was dit nog 14 tot 22%. Eind november begon een lange vorstperiode, soms gepaard gaand met veel sneeuw. Dankzij de inzet van loonwerkers, telers en Agrarische Dienst is het gelukt om ook deze laatste 4.000 hectare grotendeels te oogsten en te leveren. Daarvoor is door Suiker Unie eenmalig een camaliteitenregeling in het leven geroepen.

Bewaring

In teeltjaar 2010 begon eind november een vorst- en sneeuwperiode van ruim een maand. In de week voor de voorspelde vorstperiode is nog circa 14% gerooid. Sneeuw, vorst en een flinke wind maakten ook de bewaring niet eenvoudig. Ook het ongeschonden afhalen van plastic en vliesdoek viel niet mee.



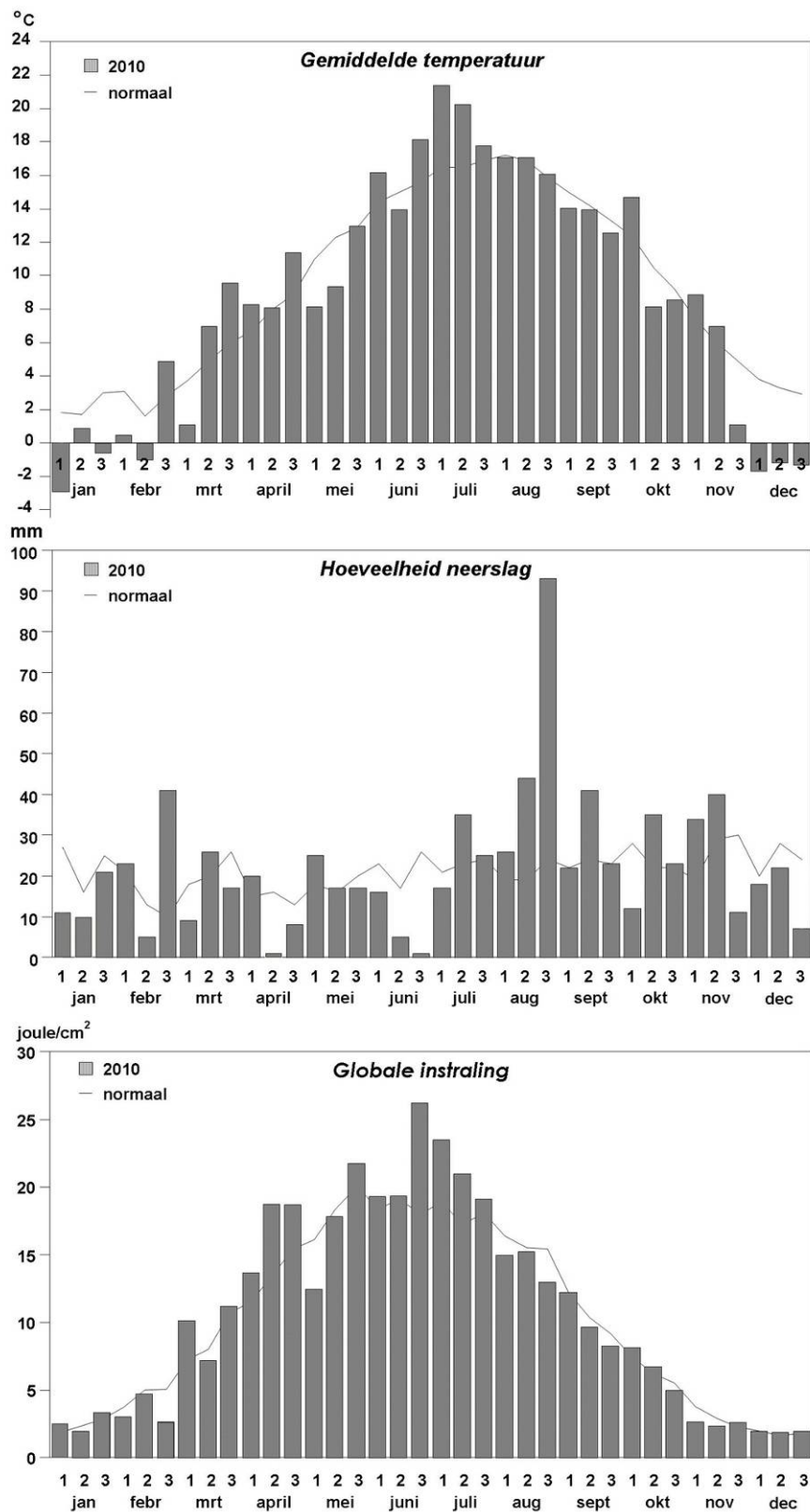
Foto 3. Een bietenhoop half december in de sneeuw (2010).

Enkele gegevens van het bietenjaar 2010:

fabrieksareaal (ha)	70.507
gemiddelde zaaidatum	9 april
zaaiafstand in de rij	19,1
aandeel speciaal pillenzaad (%)	73
aantal planten per hectare	82.457
wortelopbrengst (t/ha)*	74,8
suikergehalte (%)	16,8
suikergewicht (t/ha)*	12,6
tarra (%)	15,9
winbaarheidsindex (WIN)	91,1
totaal witsuiker Nederland (kton)	873

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten. De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitregistratie.

Het weer in 2010



Figuur 1. Temperatuur, neerslag en globale straling van gemiddeld Nederland per decade. Gegevens van 2010 vergeleken met de normaalwaarden (basisgegevens afkomstig van WeerOnline).